

زبان‌شناسی عرفانی

با تکیه بر نظریه روح معنا

دکتر مهدی بودرپور

انتشارات جهاد دانشگاهی مازندران

سرشناسه	:	بوذرپور، مهدی، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور	:	زبان‌شناسی عرفانی: با تکیه بر نظریه روح معنا/ مهدی بوذرپور.
مشخصات نشر	:	ساری، جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد مازندران، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۱۹۷ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۱-۱۷-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
موضوع	:	زبان و عرفان
موضوع	:	*Language and mysticism
موضوع	:	معنی‌شناسی
موضوع	:	Semantics
موضوع	:	معنی‌شناسی (فلسفه)
موضوع	:	Semantics Philosophy
شناسه افزوده	:	جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد مازندران
شناسه افزوده:	:	Press Organization Jahade Daneshgahi. Mazandaran Branch
رده‌بندی کنگره	:	P ۳۹ / ۲ ز ۹ ب / ۱۳۹۷
رده‌بندی دیویی	:	۴۱۰/۱۵۱
شماره کتاب‌شناسی ملی	:	۵۰۷۷۵۳۷

مؤلف: بوذرپور، مهدی
 صفحه آرا: نبی اله واحدی
 طراح جلد: مجید ثاقب
 ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی واحد مازندران
 نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۱-۰۲-۸

سازمان انتشارات واحد مازندران

ساری - خیابان امیر مازندرانی - خیابان وصال - جهاد دانشگاهی مازندران صندوق پستی: ۴۸۱۷۵-۱۶۴۷

پیشگفتار.....	۸
فصل اول.....	۱
واژه شناسی روح معنا.....	۱
دلالت؛ دلالت لفظی و دلالت غیر لفظی.....	۶
اقسام وضع.....	۷
تقسیم به اعتبار موضوع (لفظ): شخصی و نوعی.....	۷
تقسیم به اعتبار موضوع له (معنی): عام و خاص.....	۷
الف. وضع عام، موضوع له عام.....	۸
ب. وضع خاص، موضوع له خاص.....	۸
ج. وضع عام، موضوع له خاص.....	۸
د. وضع خاص، موضوع له عام.....	۸
تقسیم به اعتبار خود وضع؛ تعینی و تعینی.....	۸
حقیقت و مجاز در الفاظ.....	۱۰
تفسیر و تاویل.....	۱۱
محکم و متشابه.....	۱۴
سمبلیک.....	۱۷
فصل دوم.....	۳
جریان شناسی روح معنا بررسی سیر شکل گیری قاعده و دیدگاه عرفاء و حکماء در مورد آن.....	۳
در آمد.....	۲۱
غزالی و طرح قاعده دارایی روح برای هر شیء.....	۲۳
ملاصدرا و تشریح قاعده روح معنا.....	۲۸
مرحوم فیض کاشانی متأثر از سبک استاد (ملاصدرا).....	۳۷
امام خمینی و گسترش روح معنا.....	۴۱
علامه طباطبائی و روشمند کردن قاعده.....	۵۰
آیت الله جوادی آملی و بیان مبانی استدلالی قاعده.....	۵۹

فصل سوم.....	۲۱
چیستی شناسی روح معنا چیستی قاعده وضع الفاظ برای روح معنا و دلائل آن.....	۲۱
درآمد.....	۷۳
۱. ارتباط لفظ و معنی.....	۷۴
۲. موطن پیدایش اولیه الفاظ.....	۷۶
۳. حقیقت وضع و اقسام آن.....	۸۹
چیستی وضع الفاظ برای روح معنا.....	۹۴
بررسی ادله مربوط به قاعده.....	۹۹
فصل چهارم: ثمره شناسی روح معنا بررسی آثار قاعده وضع الفاظ و نمونههای تطابق این قاعده در	
تاویلات عرفاء.....	۷۳
ثمره و آثار قاعده وضع الفاظ برای روح معنا.....	۱۰۹
۱. ضابطه مند شدن تاویلات عرفا.....	۱۰۹
۲. سازگاری با ظهور الفاظ در معنای اولیه.....	۱۱۰
۳. شناخت مرز حقیقت و مجاز.....	۱۱۲
۴. سهولت در تعبیر رویا.....	۱۱۴
۵. تاثیر در جهان بینی عالم و پرواز از وادی الفاظ به ماورای الفاظ.....	۱۱۷
نمونه تاویلات عرفاء بر اساس قاعده روح معنا.....	۱۱۸
تفسیر نار، ناس و حجاره.....	۱۲۱
تفسیر و تاویل کلمه "ید" در آیه «یدالله فوق ایدیهم».....	۱۳۳
تفسیر استوای بر عرش.....	۱۳۶
تجلی پروردگار بر جبل.....	۱۴۴
نظر به وجه الله.....	۱۴۸
تفسیر لوح.....	۱۵۷
تفسیر قلم.....	۱۵۹
تفسیر: آمدن خدا و فرشتگان.....	۱۶۰
تفسیر وطن.....	۱۶۵
فصل پنجم.....	۱۰۹
نقد و بررسی روح معنا بررسی دیدگاه ناقدین و پاسخ به آنان.....	۱۰۹
درآمد.....	۱۷۱
نقد اول: عدم ابتدای روح معنا بر تطابق اکوان.....	۱۷۱
نقد دوم: عدم شمول و کلیت روح معنا.....	۱۷۴

۱۷۷	 نقد سوم: نبود اصل در مسئله
۱۸۰	 نقد چهارم: ندانستن غرض واضع و عدم یقین به مکنونات وی
۱۸۱	 نقد پنجم: رواج تاویل گرایی در متون
۱۸۲	 خاتمه و نتیجه گیری
۱۸۵	 منابع
۱۸۵	 کتاب
۱۸۹	 مقاله

پیشگفتار

در میان زبان شناسان، در اینکه الفاظ برای چه چیزی وضع شده‌اند، اختلاف است. در این بین، عرفا بر این باورند که الفاظ برای روح معنا وضع شده‌اند. زیرا آن چیزی که در وضع مد نظر است، تأمین مقصود واضع می‌باشد و مقصود واضع تنها به مورد خاصی تعلق نمی‌گیرد بلکه هرچه که آن وصف مورد نظر را داشته باشد غایت واضع را تأمین می‌کند. این عمومیت هم طولی است و هم عرضی. عمومیت عرضی آن، تنها در عالم شهادت می‌باشد به این صورت که مصادیق فراوان برای یک لفظ تصور می‌گردد و استعمال در همه آن مصادیق به نحو حقیقت می‌باشد و همچنین عام است به حسب عوالم مختلف غیب و شهادت، که طولی بودن معنا را تأمین می‌نماید. و در هر عالمی احکام مربوط به آن را، به خود می‌گیرد. از این جهت یک معنا می‌تواند در عوالم بالاتر به اشکال مختلف و متفاوت با این عالم، درآید اما لبّ و حقیقت آن، یک چیز است.

زبان شناسی عرفانی، ناظر بر مباحثی است که بیان تلقی عرفا از زبان و نحوه ادراک معانی از واژه‌ها می‌باشد.

البته گستره و محدوده شمول نتایج این کتاب وسیع است و تنها در عرفان نظری خلاصه نمی‌گردد بلکه هر یک از ثمرات آن می‌تواند در علوم مختلف از جمله علوم قرآنی مورد استفاده قرار بگیرد. و همچنین تحول شگرفی در مباحث الفاظ علم اصول و دیگر علوم که مرتبط با آن می‌باشد، ایجاد کند. تا حدی که مباحث حقوقی که پیش زمینه اصولی دارند در یک فرآیند صعودی قرار می‌گیرند زیرا طریقه کاربرد الفاظ و معانی در علم حقوق بسیار کارایی دارد.

از سوی دیگر در میان پژوهش‌های زبان شناسی مرسوم، هر یک به سبک مختص به خود پژوهش‌هایی در این باب انجام داده‌اند که در این میان جای خالی زبان شناسی عرفانی؛ احساس می‌شود.

این احساس سبب شد که نگارنده در پی این مطلب روانه شود؛ تا دیدگاه عرفا در مورد رابطه واژه‌ها و معانی را جویا گردد.

سبک نگارنده در نقل قول از عرفا و صاحب نظران، ارائه اصل متن ایشان بدون کم و کاست و در وهله اول بدون دخالت برداشت شخصی نویسنده، می‌باشد تا اصل امانت‌داری در نقل و قول حفظ گردد. و از آن سوی خواننده کتاب هم فرصت فکر و اظهار نظر داشته باشد. این سبک می‌تواند رابطه دیالکتیک و بده بستانی را میان نویسنده و خواننده ایجاد کند.